

Е К О Н О М І К А

УДК: 316.4:330.342(447)

<https://doi.org/10.32342/3041-2137-2026-2-65-1>

Захарій Варналій,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ (Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-6479-6154>

<https://orcid.org/0000-0002-6654-8760>

Анжела Ігнатюк,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, декан економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ (Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-9103-6943>

Оксана Микитюк,

кандидат економічних наук, докторант економічного факультету, доцент, доцент кафедри економіки підприємства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ (Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8657-7278>

Олена Баженова,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ (Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-3197-8426>

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ІНДИКАТОРНИЙ ПІДХІД

Соціальна безпека в умовах тривалих кризових явищ, зокрема повномасштабної війни в Україні, стає пріоритетним напрямом державної політики, що безпосередньо впливає на стійкість національної економіки та добробут населення. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення методологічних підходів до оцінки соціальної безпеки, яка охоплює не лише рівень життя, зайнятість і доступ до базових послуг, а й здатність системи реагувати на гібридні виклики та внутрішні соціальні загрози. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне вдосконалення підходів до оцінювання соціальної безпеки на рівні держави шляхом систематизації індикаторів і розробки інтегральної моделі оцінювання. У роботі використано індикаторний, інституційний та інтегральний підходи. Методологічною основою є поєднання аналізу вторинної статистичної інформації (зокрема даних міжнародних рейтингів, таких як Social Progress Index) з математичними методами нормалізації, агрегування та багатовимірного аналізу. У результаті дослідження сформовано багаторівневу систему індикаторів соціальної безпеки, яка включає показники рівня добробуту, соціального захисту, освіти, захисту життя та самозбереження. Проведено порівняльний аналіз динаміки Індекс

соціального прогресу (SPI) України та Польщі у 2014–2023 рр., що дозволило виявити структурні розриви у розвитку соціального потенціалу держав. Запропонована модель дозволяє кількісно оцінити рівень соціальної безпеки держави, виявити її слабкі ланки та прогнозувати потенційні ризики. Новизна дослідження полягає у трансформації існуючих індикаторних систем у контексті війни, адаптації міжнародних підходів до національних реалій та інтеграції економічних, соціальних і психологічних аспектів у єдиний аналітичний каркас. Також уперше в українській науковій практиці здійснено порівняння соціального прогресу України та Польщі як індикатора стійкості соціальної безпеки. Таким чином, системне індикаторне оцінювання соціальної безпеки дозволяє більш ефективно формувати державну політику у відповідь на складні кризові виклики. Запропонований підхід створює підґрунтя для стратегічного планування соціального розвитку та зміцнення національної стійкості.

Ключові слова: соціальна безпека, економічна безпека, економічна ефективність, соціальна інклюзія, корпоративна соціальна відповідальність, невизначеність, національна економіка

JEL classification: A13, H56, R58

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної нестабільності та тривалих кризових впливів, зокрема повномасштабної війни в Україні, проблема забезпечення соціальної безпеки набуває надзвичайної актуальності. Соціальна безпека як складова національної безпеки відображає здатність держави гарантувати громадянам стабільний доступ до базових соціальних благ, захист від соціальних ризиків, а також підтримку у періоди зростання вразливості. Водночас, сучасні виклики, що мають гібридний характер, потребують переосмислення традиційних інструментів аналізу соціальних процесів, а також розробки нових методологічних підходів до оцінки соціальної безпеки, які здатні враховувати структурні та динамічні аспекти розвитку соціального середовища.

З точки зору науки, актуальність проблеми полягає у необхідності побудови цілісної системи оцінювання соціальної безпеки на основі комплексних індикаторів, здатної до інтеграції міжнародних та національних стандартів моніторингу. На практичному рівні таке оцінювання є важливим інструментом формування соціальної політики, стратегічного планування розвитку людського капіталу, запобігання дестабілізаційним процесам та забезпечення стійкості держави та зміцнення соціальної безпеки в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи питання оцінки соціальної безпеки національної економіки варто звернути увагу на глибину попередніх наукових концепцій як щодо поняття соціальної безпеки на різних рівнях, так і щодо самих підходів до оцінки соціальної безпеки. Так питання соціальної безпеки підприємства активно розробляються вітчизняними вченими, зокрема Семенченком М. В. [30], Грішновою О. А. [31] та Харазішвілі Ю. М. [31], Новіковою О. Ф. [26, 27] та Остафійчук О. Я. [27], які трактують її як стан захищеності персоналу (громадян) від соціальних загроз. Зокрема, згідно з підходом Семенченка М. В. [30], соціальна безпека є не лише функцією соціального захисту, а й системою забезпечення стійкого розвитку людського капіталу. У контексті управління підприємствами важливими є праці Матвієнко-Біляєвої Г. Л. [23], де акцент зроблено на організаційно-економічному механізмі формування соціальної безпеки.

Зарубіжні автори, серед яких Норт Д. [4], Маслоу А. [1], Райт Е. О. [13], Таджфел Г. й Тернер Д. [10], підходять до аналізу соціальної безпеки через призму інституційної сталості, мотивації, ідентичності та класових структур. Поняття соціальної безпеки підприємства в наукових публікаціях зазначених авторів розглядається через механізм соціально-економічного

захисту працівників, стійкості трудових відносин, корпоративної згуртованості та попередження внутрішніх соціальних ризиків. Праці Шора Л. на ін. [5], Нембгарда І. та Едмондсона А. [3] вводять концепти інклюзивного лідерства, психологічної безпеки, що тісно пов'язані з внутрішньою стабільністю організації. Вони наголошують на ролі інклюзивного лідерства, психологічної безпеки та систем підтримки персоналу як ключових факторів соціальної безпеки в організації. Таким чином, дослідження спирається на мультидисциплінарну теоретичну базу.

Окремо варто виділити й дослідження самих підходів до оцінки соціальної безпеки. Так, у науковій літературі сформовано кілька підходів, серед яких домінують індикаторний, інституціональний, індексний та інтегральний. Індикаторний підхід передбачає побудову системи окремих кількісних та якісних показників, які відображають різні аспекти соціальної безпеки: від рівня зайнятості до задоволеності умовами праці [24]. Цей підхід знайшов своє відображення у публікаціях авторів цієї статті, які розробили п'ятигрупову систему індикаторів соціальної безпеки людини в умовах воєнної агресії [16; с. 35]. Подібні ідеї реалізовані й у міжнародних підходах, зокрема у практиках Міжнародної організації праці [25] та Програми розвитку ООН [29], де наголос зроблено на правах, рівності, доступі до послуг і суб'єктивній оцінці благополуччя.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених оцінюванню соціальної безпеки, досі недостатньо розроблено методичних підходів до кількісного вимірювання її економічної ефективності в умовах невизначеності та війни. Особливою проблемою залишається адаптація міжнародних індикаторних систем до національного контексту України. Також мало досліджено, як соціальна безпека впливає на макроекономічну стійкість,

інституційну спроможність держави та рівень довіри до соціальної політики. Крім того, відсутнє системне порівняння соціального розвитку України з іншими країнами Центрально-Східної Європи на основі уніфікованих індикаторів. У цьому контексті дослідження спрямоване на заповнення існуючих прогалин у науковій та аналітичній базі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є теоретичне обґрунтування та практичне вдосконалення методичних підходів до оцінювання економічної ефективності системи соціальної безпеки України в умовах зatoryжної кризи та високої невизначеності. Основним завданням є формування комплексної індикаторної моделі, що дозволяє інтегрувати різнопланові соціальні та економічні показники у єдину аналітичну систему, здійснення порівняльного аналізу динаміки Індексу соціального прогресу України та Польщі для виявлення структурних відмінностей.

Методологія. У процесі дослідження соціальної безпеки підприємств в умовах невизначеності було застосовано комплекс методів, що забезпечують як теоретичну глибину, так і практичну верифікованість результатів. Основу методології становить індикаторний підхід, що дозволяє кількісно оцінити стан соціальної безпеки на основі системи релевантних соціально-економічних показників. Такий підхід дає змогу здійснити діагностику актуальних соціальних загроз та виявити вразливі аспекти у функціонуванні підприємств у кризовий період.

Для аналізу емпіричних даних застосовувалися методи нормалізації та агрегування показників, що дозволяє звести різнотипні індикатори до єдиної шкали оцінювання. Використання інтегрального індексу забезпечило можливість побудови узагальненої картини соціальної безпеки як у часовій динаміці, так і з урахуванням міжрегіонального розподілу. Прогнозування значень ключових індикаторів на період 2022–2024 рр.

здійснювалося за допомогою методів трендової екстраполяції з врахуванням зовнішньополітичних та економічних шоків.

Крім того, дослідження опирається на елементи порівняльного аналізу, що базуються на використанні міжнародних рейтингів, зокрема Індексу соціального прогресу (SPI), який дозволяє співвіднести українські реалії з відповідними показниками країн Центрально-Східної Європи. Також у роботі активно використовувалися загальнонаукові методи – аналіз, синтез, узагальнення, а також критичний аналіз літератури, що охоплює як вітчизняні, так і міжнародні джерела. Це забезпечує мультидисциплінарність підходу та врахування інституціонального контексту формування соціальної безпеки в умовах війни.

Для побудови всебічного індикаторного набору соціальної безпеки важливо спиратися на провідні міжнародні методології, зокрема на *Social Progress Index*. *SPI* базується на трьох вимірах: «Основні потреби», «Фундаменти добробуту» та «Можливості», і використовує 57 чітко сформульованих показників, сформованих за єдиною методологією, що забезпечує порівняльність між країнами й регіонами [7].

Аналітичний звіт *Social Progress Imperative* [6] описує етапи збору даних, їх очищення, трансформацію та валідацію, підкреслюючи, що кожний індикатор має бути репрезентативним, достовірним і доступним у різних юрисдикціях. Крім того, *SPI* уникає використання економічних проксі-показників, що забезпечує фокус саме на соціальних і екологічних аспектах.

Порівняно з цим, індикаторні підходи, розроблені вітчизняними науковцями, адаптують *SPI*-підхід до українського контексту, зокрема у воєнних умовах [28, с. 138]. Проте стандарти *SPI* залишаються еталонними за чіткістю структурування, валідації джерел та порівняльної аналітики [7].

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність дослідження економічної ефективності системи соціальної безпеки України в умовах невизначеності зумовлена глибокими трансформаційними процесами, спричиненими повномасштабною війною, економічною нестабільністю та соціальною напругою. В таких умовах соціальна безпека перестає бути лише гуманітарною категорією і постає як ключовий фактор макроекономічної стабільності, інвестиційної привабливості та довготривалого зростання. Водночас, зростає потреба у кількісному, аналітично вивіреному підході до оцінки ефективності соціальних інститутів, які забезпечують базові стандарти життя, рівність можливостей та соціальну згуртованість. Без чіткого розуміння стану соціальної безпеки на рівні національної економіки неможливо здійснювати ефективне стратегічне управління державними ресурсами та реагувати на багатовекторні загрози.

Соціальна безпека підприємства – це комплексна категорія, що відображає захищеність життєво важливих соціальних інтересів підприємства (його працівників, власників, громади тощо) від внутрішніх і зовнішніх загроз [14; с. 86]. Дослідники визначають її як невід’ємну складову національної безпеки, що впливає на захист інтересів держави, суспільства й особи та запобігає соціальній напруженості [15, с. 214].

У сучасній економіці соціальна безпека все більше пов’язується не лише з питаннями заробітної плати та соціального страхування, а й із глибшими чинниками – такими як психологічний комфорт, рівень довіри, прозорість управлінських рішень, можливість участі працівників у прийнятті важливих рішень. У цьому контексті зростає роль інклюзивних моделей управління, які враховують потреби різних груп працівників, включаючи ветеранів, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, молодь та осіб передпенсійного віку. Забезпечення інклюзивності

без належного оцінювання стану соціальної безпеки є малоефективним, адже відсутність зворотного зв'язку з працівниками створює ризики невчасного виявлення загроз [2, с. 97].

Крім того, соціальна безпека дедалі частіше розглядається як конкурентна перевага на ринку праці, що дозволяє залучати та утримувати кваліфіковані кадри, формувати позитивний імідж компанії, отримувати підтримку партнерів та міжнародних донорів. У межах ESG-стратегій, що все активніше імплементуються в українських компаніях, саме соціальна складова (Social) зі збереженням інклюзивності, підтримки працівників та дотриманням прав людини вимагає обґрунтованих підходів до моніторингу та оцінювання. Тому розробка системи оцінки соціальної безпеки – це не лише теоретична, але й практична необхідність для сучасного українського бізнесу в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Попри широке вживання терміну «соціальна безпека підприємства», у науковому дискурсі бракує єдності в підходах до її побудови, визначення чинників впливу та формалізації критеріїв ефективності. Існуючі дослідження переважно зосереджені на аспектах соціальної політики, не розрізняючи поняття соціального добробуту, стабільності та безпеки, що ускладнює уніфікацію методів оцінки. Більшість запропонованих моделей мають декларативний характер і не підкріплені емпіричними перевірками, а корпоративні практики часто не включають повноцінного моніторингу соціальних ризиків. Це особливо критично в умовах кризи чи війни, коли соціальна безпека є ключовим фактором збереження персоналу й стійкості підприємства. У зв'язку з цим виникає потреба в теоретичній формалізації поняття, розробці чітких критеріїв ефективності та інструментів оцінювання для різних типів підприємств.

Вирішення зазначеної проблеми потребує теоретико-методологічного

обґрунтування системи оцінювання соціальної безпеки, здатної адаптуватися до трансформаційного стану суспільства в умовах нестабільності. З огляду на це, доцільним є аналіз існуючих наукових підходів до оцінки соціальної безпеки, що застосовуються як у вітчизняній, так і в міжнародній практиці. Такий огляд дозволяє виявити сильні та слабкі сторони наявних методик, оцінити рівень їх відповідності сучасним викликам і сформуванню основи для подальшого удосконалення аналітичного інструментарію.

У науковій літературі існує кілька підходів до оцінки соціальної безпеки. Інституціональний підхід, що бере свій початок з праць Норта Д. [4], акцентує увагу на ролі формальних та неформальних інститутів (закони, норми, цінності) у підтриманні стабільного соціального середовища. У цьому контексті соціальна безпека розглядається як результат дії інклюзивних інституцій, які забезпечують рівність доступу до ресурсів, послуг і можливостей.

Індикаторний підхід базується на використанні системи показників, які відображають рівень соціальної безпеки. До таких показників можуть належати рівень безробіття, рівень бідності, доступність медичних послуг, рівень освіти тощо. Цей підхід дозволяє кількісно оцінити стан соціальної безпеки та виявити проблемні зони [21, с. 153].

Індексний підхід полягає у побудові комплексних індексів, що агрегують кілька показників в один інтегральний, наприклад, індекс соціального розвитку (*Social Progress Index*) чи індекс людського розвитку (*Human Development Index*), що використовується ООН [29].

Інтегральний підхід, у свою чергу, розвиває ідею зведення всіх числових показників до єдиного оціночного значення – зазвичай через нормалізацію та вагове агрегування, як це запропоновано в роботах Гавловської Н. І., Матюх С. А. та Любохинець Л. С. [17].

Таким чином, кожен підхід має свої переваги та обмеження. Індикаторний –

дозволяє глибоко проаналізувати окремі аспекти, але потребує узгодження одиниць виміру; інституціональний – фокусується на довготривалих факторах, але менш чутливий до короткострокових змін; індексний – зручний для міжрегіональних чи міжнародних порівнянь, проте може приховувати важливі локальні особливості. Використання комбінованих моделей, які інтегрують ці підходи, надає найбільш повну картину стану соціальної безпеки.

Оцінювання соціальної безпеки України традиційно ґрунтується на класичних підходах – функціональному, індикаторному, індексному та інтегральному. Втім, сучасні виклики, зокрема повномасштабна війна, нові соціальні ризики та трансформація демографічної ситуації, вимагають адаптації цих підходів. Особливе місце займає індикаторний підхід, який дозволяє забезпечити об'єктивну, кількісну діагностику соціальної безпеки, спираючись на офіційну статистику та зіставлення з нормативними межами [32]. Завдяки своїй гнучкості й адаптивності, цей підхід враховує національні й регіональні особливості, дозволяючи виявляти соціальні загрози, диспропорції та формувати адресні політики реагування [26].

У контексті України цей підхід є особливо ефективним, адже забезпечується порівняно повним доступом до необхідних статистичних даних, зокрема від Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики, Світового банку, Програми розвитку ООН, а також міжнародних донорських організації. До ключових індикаторів належать: рівень бідності, безробіття, Джині-коефіцієнт, охоплення соціальним захистом, доступ до освіти й медицини, демографічна динаміка та індекси соціального напруження. Обґрунтування такого добору індикаторів узгоджується з методологією ООН щодо цілей сталого розвитку, а також з аналітичними розробками вітчизняних дослідників [22; 26].

Період 2018–2024 рр. є методологічно обґрунтованим для

дослідження соціальної безпеки України, оскільки охоплює ключові етапи трансформації соціальної сфери держави від фази стабілізації після кризи 2014–2015 рр. до масштабних потрясінь, спричинених пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням російської федерації у 2022 р. У цей період відбувалися як структурні реформи в соціальній політиці, так і кризи, що поставили систему соціального захисту перед новими викликами. Аналіз цих фаз дає змогу відстежити динаміку змін соціальних індикаторів, зокрема рівня безробіття, доходів населення, доступу до базових послуг та ефективності реалізованих програм підтримки.

Застосування індикаторного підходу в межах цього часово-просторового контексту дозволяє не лише виявити вразливі зони соціальної політики, але й оцінити її стійкість до зовнішніх шоків. Комплексна оцінка надає науково обґрунтовану базу для формування стратегічних рішень щодо відновлення та посилення соціальної безпеки у післявоєнний період, враховуючи як внутрішні, так і глобальні чинники ризику.

Методологія індикаторного підходу до оцінки соціальної безпеки України ґрунтується на системному, кількісному аналізі соціально-економічних показників, які відображають рівень безпеки громадян у різних сферах життєдіяльності. Такий підхід забезпечує об'єктивність дослідження, можливість відстеження динаміки соціальних загроз, порівнянність результатів та формування обґрунтованих управлінських рішень. Застосування індикаторного підходу передбачає реалізацію чітко структурованого алгоритму, кожен етап якого має своє функціональне навантаження та наукове обґрунтування.

Першим кроком є визначення концептуальної моделі соціальної безпеки, що виступає теоретичним підґрунтям дослідження. На цьому етапі уточнюється сутність соціальної безпеки як категорії, її структура,

функції та взаємозв'язки з іншими підсистемами національної безпеки. Метою є формування системи координат, у межах якої буде здійснюватися подальша оцінка. Соціальна безпека, як правило, розглядається крізь призму таких ключових компонентів: безпека зайнятості, доходів, житлових умов, доступу до соціальних послуг, демографічної стабільності, а також захищеності вразливих груп населення.

Другий етап полягає у формуванні системи індикаторів, що кількісно відображають стан кожної із визначених підсистем соціальної безпеки. Важливим завданням цього етапу є забезпечення репрезентативності, надійності та доступності відібраних показників. До таких індикаторів доцільно включити: рівень бідності (частка населення з доходами нижчими за прожитковий мінімум), рівень безробіття, коефіцієнт Джині (індекс нерівності), тривалість життя, охоплення населення послугами охорони здоров'я, освітні показники, кількість внутрішньо переміщених осіб, рівень соціальної допомоги та субсидій, тощо. Вибір показників повинен відповідати принципам релевантності, порівнюваності в часі та просторовій чутливості (міжрегіональний розподіл).

На третьому етапі здійснюється нормування індикаторів для забезпечення їх порівнюваності, оскільки показники можуть мати різні одиниці вимірювання та шкали. Застосовуються методи нормалізації або індексного перетворення до базового значення, що дозволяє звести всі індикатори до єдиної шкали, наприклад $[0; 1]$ або $[0; 100]$. Це є критично важливим для подальшого агрегування результатів та побудови узагальненого індексу соціальної безпеки.

Четвертий крок передбачає розрахунок інтегрального показника соціальної безпеки на основі агрегованих нормованих індикаторів. Агрегування може здійснюватися шляхом простого середнього арифметичного (у разі однакової вагомості індикаторів) або з використанням вагових коефіцієнтів,

визначених експертним методом чи аналітичними моделями (наприклад, методом аналізу ієрархій або ентропійного аналізу). Отриманий узагальнений показник дозволяє оцінити загальний рівень соціальної безпеки в країні або її окремих регіонах, а також виявити динаміку змін протягом заданого періоду.

П'ятий етап полягає у порівняльному аналізі отриманих результатів: міжрегіональному, міжчасовому, а також у зіставленні з пороговими значеннями або з міжнародними аналогами. Це дає змогу визначити сильні та слабкі сторони соціальної політики, виявити кризові регіони чи соціальні групи, що перебувають у зоні підвищеного ризику, а також сформувати систему пріоритетних управлінських заходів. Особливу цінність має застосування цього підходу для аналізу стійкості соціальної системи до екзогенних шоків, таких як економічні кризи, пандемії чи військові дії.

На завершальному, шостому етапі здійснюється інтерпретація результатів дослідження у контексті політичних, економічних і соціокультурних чинників, що впливають на рівень соціальної безпеки. Це дозволяє сформувати практичні рекомендації для органів державної влади, місцевого самоврядування, а також міжнародних партнерів, які здійснюють підтримку соціального сектора в Україні.

Таким чином, індикаторний підхід забезпечує логічну послідовність етапів дослідження соціальної безпеки, дозволяючи поєднати кількісну оцінку з якісним аналізом соціальних процесів. Його застосування є особливо актуальним у сучасних умовах для формування ефективної державної соціальної політики, прогнозування ризиків та підвищення стійкості соціальної системи України.

У процесі оцінювання соціальної безпеки України за період 2018–2024 рр. було застосовано індикаторний підхід із використанням динамічних рядів ключових соціально-економічних показників. Враховуючи неповноту або відсутність офіційної статистичної

інформації за 2022–2024 рр. (зумовлену повномасштабною війною, внутрішніми переміщеннями населення, ускладненим збором даних), відповідні значення основних індикаторів для цього періоду мають прогнозний характер. Їх побудовано на основі екстраполяції наявних статистичних трендів 2018–2021 рр., а також із врахуванням впливу масштабних зовнішніх і внутрішніх факторів.

Для побудови прогнозу використано метод трендової екстраполяції з урахуванням динаміки кожного індикатора у довоєнний період. Так, рівень бідності, який у 2018–2021 рр. демонстрував коливання (від 43,2% до 39,1%), прогнозується як такий, що зростає у 2022–2024 рр. до рівня 55,0% [18]. Це зумовлено очікуваним поглибленням соціально-економічних втрат, зниженням доходів домогосподарств, зростанням інфляції та втратою частини робочих місць. Аналогічно, для рівня безробіття, який у 2021 р. становив 10,5%, прогнозується поступове зростання до 13,0% у 2024 р. [19]. Підґрунтям таких очікувань є деструкція ринку праці внаслідок воєнних дій, руйнування підприємств, еміграція працездатного населення та відтік трудових ресурсів.

Коефіцієнт Джині, що відображає ступінь соціальної нерівності, також

продемонстрував негативну динаміку: якщо у 2021 р. його значення становило 0,289, то прогнозується його зростання до 0,330 у 2024 р. [18]. Це свідчить про поглиблення соціального розшарування в умовах зниження загального добробуту та зосередження ресурсів у руках обмеженої кількості населення.

Середня тривалість життя, яка у 2018–2021 рр. залишалася на рівні понад 70 років, демонструє прогнозоване зниження до 69,0 років у 2024 р. [19]. Основними факторами тут виступають обмеження в доступі до медичних послуг, психологічне навантаження на населення, загострення хронічних хвороб в умовах війни та загальне погіршення умов життя.

Для візуалізації побудовано графіки динаміки кожного індикатора із виділенням межі між фактичним і прогнозованим періодом. Пунктирною лінією 2021/2022 р. позначено момент переходу до прогнозних оцінок. У якості бази для прогнозу використано також допоміжні джерела: звіти Світового банку [12], Програми розвитку ООН [29], аналітичні матеріали Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України [26], які підтверджують наявність схожих динамічних тенденцій у країнах, що перебувають у стані затяжної кризи чи війни (табл. 1.)

Таблиця 1

Ключові соціальні індикатори України (2018–2024 рр.)*

Рік	Рівень бідності (% населення з доходами нижчими за прожитковий мінімум)	Рівень безробіття (% до робочої сили)	Коефіцієнт Джині	Зростання населення (річне, %)	Чиста міграція (тис.осіб)	Середня тривалість життя (роки)	Співвідношення доходів 10% найбільш та найменш забезпечених
2018	43,2	9,3	0,312	-0,5	-32,220	71,0	5,6
2019	41,3	8,7	0,295	-0,6	-6,908	71,2	5,4
2020	47,2	10,1	0,295	-0,6	-4,167	70,8	5,5
2021	39,1	10,5	0,289	-0,9	-1,129	70,5	5,7
2022	45,0	11,0	0,310	-7,6	-5699,445	70,0	6,0
2023	50,0	12,0	0,320	-8,4	-2999,61	69,5	6,2
2024	55,0	13,0	0,330	+0,34	-1146,012	69,0	6,5

*Джерело: згенеровано авторами на основі [11; 12; 18; 19; 20; 25].

Рис. 1. Динаміка рівня бідності в Україні, 2018–2024 рр.

Рис. 2. Динаміка рівня безробіття в Україні, 2018–2024 рр.

Рис. 3. Динаміка індексу Джині в Україні, 2018–2024 рр.

Рис. 4. Динаміка середньої тривалості життя в Україні, 2018–2024 р.

Джерело: рис. 1–4 згенеровано авторами на основі інформації [11; 12; 18; 19; 20; 25].

Таким чином, прогнозні дані у структурі дослідження не претендують на абсолютну точність, однак вони дозволяють ідентифікувати загальні тренди, оцінити характер трансформації соціального середовища в умовах війни, а також забезпечити логічну послідовність в аналізі для формулювання науково обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Аналізуючи представлені дані можна зробити висновки, що рівень бідності, тобто частка населення з доходами нижчими за фактичний прожитковий мінімум, у 2018 р. становив 43,2%, а у 2019 р. знизилась до 41,3%. Проте у 2020 р. цей показник зріс до 47,2%, що пов'язано з наслідками пандемії COVID-19, після чого знову знизився у 2021 р. до 39,1%. У наступні роки спостерігалася

зростання: 45,0% у 2022 р., 50,0% у 2023 та 55,0% у 2024 рр. [18; 19; 20].

Рівень безробіття за методологією МОП (Міжнародної організації праці) коливався в межах 9,3% у 2018 р. до 13,0% у 2024 р., з помітним зростанням після 2020 р. [25].

Коефіцієнт Джині, що відображає нерівномірність розподілу доходів, покращувався до 2021 р. (з 0,312 до 0,289), проте з 2022 р. спостерігається тенденція до погіршення: 0,310 у 2022 р., 0,320 у 2023 р. та 0,330 у 2024 р. [18; 19; 20].

Народжуваність в Україні стабільно зменшувалася: з 335 тис. у 2018 р. до лише 87 тис. у 2024 р. Смертність у цей період також знижувалася, проте менш інтенсивно: з 298 тис. у 2018 р. до 250,9 тис. у 2024 р. [11; 18; 19].

За даними *Worldometer* на основі рекомендацій ООН, у 2024 році населення України зросло на +0,34 %, до близько 37 860 221 осіб [11]. Це є помітним відновленням після значного спаду у 2022–2023 роках, пов'язаного з війною та масовою міграцією.

Середня тривалість життя в Україні скорочувалася в досліджуваний період: з 71,0 року у 2018 р. до 69,0 років у 2024 р. [18; 19; 20].

Співвідношення доходів 20% найбільш та найменш забезпечених верств населення також зростало: з 5,6 у 2018 р. до 6,5 у 2024 р., що свідчить про посилення соціальної нерівності [20].

Ці тенденції демонструють загальне ускладнення соціальної ситуації в Україні внаслідок воєнних дій, економічної кризи та поглиблення демографічних проблем, що вимагає активного втручання держави в сферу соціальної політики.

Для глибшого розуміння динаміки соціальної безпеки в Україні доцільно використати Індекс соціального прогресу як репрезентативний інтегральний показник. Такий метод дозволяє оцінити рівень реалізації базових соціальних потреб, добробуту та можливостей людини – ключових складових соціальної безпеки. *SPI* є міжнародно визнаним показником, який формується на основі понад 50 індикаторів, що включають охорону здоров'я, освіту, доступ до базових послуг та права людини. Використання цього індексу дозволяє зіставляти ситуацію в Україні з іншими країнами, а також виявляти зміни у

соціальній динаміці під впливом кризових подій.

Аналіз динаміки *SPI* за 2014–2022 рр. дозволяє виявити чутливість соціального середовища до політичних трансформацій, воєнних викликів і реформ. Порівняння з Польщею як країною з подібним історичним контекстом і географічним розташуванням створює ефективне тло для виявлення відмінностей у соціальній стійкості. Такий аналіз дозволяє зробити висновки про ефективність інституційних механізмів соціального захисту, роль державної політики та необхідність удосконалення системи соціального управління в умовах гібридних і повномасштабних загроз (табл. 2).

Індекс соціального прогресу (*SPI*) є комплексним інтегральним показником, що відображає досягнення країн у забезпеченні базових людських потреб, основ добробуту та можливостей для особистої реалізації. Його значення коливаються від 0 до 100, де вищий бал означає кращу якість життя та вищий рівень соціальної безпеки (рис.5).

Аналіз *SPI* України 2014–2023 рр. показав, що в цей період країна демонструвала сталу позитивну динаміку *SPI* – зростання з 66,75 до 71,56. Це свідчить про поступове покращення умов життя, розширення доступу до соціальних послуг, покращення охорони здоров'я та освітньої системи. Найвищий показник було досягнуто у 2021–2022 рр., попри складний політичний та безпековий контекст. Проте у 2023 р. відбулося зниження до 70,47, що може

Таблиця 2

Динаміка Індексу соціального розвитку (*SPI*) України й Польщі (2014–2023)*

Рік	Україна (<i>SPI</i>)	Польща (<i>SPI</i>)
2014	66,75	78,99
2016	67,83	79,85
2018	69,54	80,07
2020	71,21	80,27
2022	71,51	79,74
2023	70,47	79,53

*Джерело: розроблено авторами за матеріалами [6; 7; 8; 9].

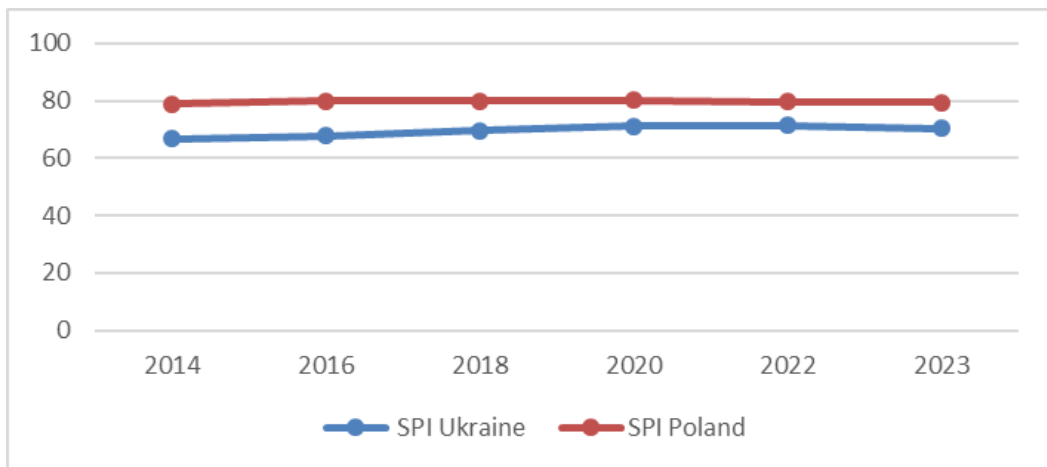

Рис.5. Динаміка Індексу соціального прогресу (Social Progress Index, SPI) для України та Польщі протягом 2014-2023 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі даних SPI для України та Польщі за 2014–2023 роки на основі [6; 7; 8; 9].

бути наслідком масштабних руйнувань інфраструктури, зниження доступу до медичних та освітніх послуг унаслідок повномасштабної війни.

Протягом усього аналізованого періоду Польща утримувала *SPI* на високому рівні, близько 79–80. Незважаючи на кризові явища (міграційна криза 2015 р., пандемія *COVID-19*), індекс залишався стабільним. Це вказує на ефективність інституційної політики держави, спрямованої на збереження соціальних стандартів та гарантій.

Порівняльний аналіз рівня *SPI* у 2014–2023 рр. засвідчує системне відставання України від Польщі на 8-12 пунктів, що відображає суттєві відмінності у сферах добробуту, соціального захисту та загальної безпеки громадян. До 2021 р. в Україні спостерігалось поступове скорочення цього розриву, однак повномасштабна війна зумовила погіршення соціальних показників. Польща натомість демонструє стабільність навіть в умовах глобальних викликів, завдяки ефективній соціальній політиці.

Таким чином, Україна перебуває на етапі складного, але поступового відновлення соціального середовища,

що потребує посилення інституційної спроможності, модернізації соціальної інфраструктури та стійких реформ у ключових секторах. Польський досвід може слугувати орієнтиром для розробки стратегічної політики, спрямованої на зменшення соціальних диспропорцій та підвищення національної стійкості.

Висновки та перспективи подальших розвідок. У процесі дослідження доведено, що соціальна безпека є фундаментальним чинником сталого розвитку держави, особливо в умовах затяжної кризи, спричиненої збройним конфліктом, соціально-економічною нестабільністю та зовнішніми загрозами. Проведений аналіз засвідчив, що традиційні підходи до оцінки соціальної безпеки потребують перегляду та адаптації до сучасних реалій. Запропонована авторська методика, заснована на індикаторному підході, дозволяє здійснити комплексне оцінювання соціальної безпеки на рівні національної економіки, інтегруючи соціальні, економічні та поведінкові показники.

Завдяки побудові багаторівневої системи індикаторів та розрахунку інтегрального показника стало можливим ідентифікувати найуразливіші напрями державної соціальної політики.

Порівняльний аналіз індексу соціального прогресу України та Польщі у 2014–2023 рр. дозволив виявити структурні розриви в соціальному розвитку та сформувати орієнтири для підвищення ефективності соціального управління. Оцінка економічної ефективності соціальної безпеки дає змогу не лише відстежувати поточний стан, а й розробляти превентивні заходи для зміцнення національної стійкості.

Запропонована методологія має практичну цінність для державних органів,

аналітичних центрів, дослідників та міжнародних партнерів. Її використання сприятиме формуванню більш обґрунтованої, гнучкої та адаптивної соціальної політики в умовах високої турбулентності. У підсумку, дослідження підкреслює необхідність системного, кількісно обґрунтованого підходу до управління соціальною безпекою в Україні як передумови для забезпечення добробуту населення, економічної стабільності та ефективного відновлення в повоєнний період.

Список використаної літератури

1. Maslow A. H. A theory of human motivation. *Psychological Review*, 1943. №50(4). P. 370–396. URL: <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>
2. Mykytiuk O. *Analysis of social security in enterprises: from state programs to employee participation. The theoretical and applied issues of economics*. 2024. № 2(49). С. 94–105. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2024_49/zb49_09.pdf
3. Nembhard I. M., Edmondson A. C. Making it safe: The effects of leader inclusiveness and professional status on psychological safety and improvement efforts in health care teams. *Journal of Organizational Behavior*, 2006. №27(7). P. 941–966. <https://doi.org/10.1002/job.413>
4. North D. C. *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. URL: <https://archive.org/details/institutionsinst0000nort>
5. Shore L. M., Randel A. E., Chung B. G., Dean M. A., Ehrhart K. H., Singh G. Inclusion and diversity in work groups: A review and model for future research. *Journal of Management*, 2011. № 37(4). P. 1262–1289. <https://doi.org/10.1177/0149206310385943>
6. Social Progress Imperative. *Social Progress Index Methodology Report*. 2020. URL: <https://www.socialprogress.org/global/methodology>
7. Social Progress Imperative. *Methodology and data sources*. 2023. URL: <https://www.socialprogress.org/methodology>
8. Social Progress Index: Ukraine. *Social Progress Imperative*. URL: <https://www.socialprogress.org/location/ukraine>
9. *Ukraine – Social Progress Index* (2014–2023) URL: <https://countryeconomy.com/demography/spi/ukraine>
10. Tajfel H., Turner J. C. An integrative theory of intergroup conflict. *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33–47). Monterey: Brooks/Cole, 1979. P. 33–47. URL: https://web.mit.edu/curhan/www/docs/Articles/15341_Readings/Intergroup_Conflict/Tajfel%26Turner_Psych_of_Intergroup_Relations_CH1_Social_Identity_Theory.pdf
11. Ukraine Population (2025). *Worldometer*. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/>
12. World Bank. *Ukraine Country Data*. 2023. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>
13. Wright E. O. *Class counts: Comparative studies in class analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511570936>
14. Varnalii Z., Bazhenova O., Mykytiuk O., Onysenko T. Creativity in the system of ensuring human social security at the enterprise during times of war and economic recovery in Ukraine. *Academy Review*. 2024. № 2 (61). 85–100. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-2-61-6>
15. Антонюк П. П. Теоретико-концептуальні підходи до поняття «соціальна безпека» підприємства: характеристики, переваги, недоліки. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. Житомир, 2013. №1(63). С. 214–217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_1_49

16. Баженова О. В., Варналій З. С., Чеберяко О. В. Соціальна безпека людини в умовах воєнної агресії: індикатори та оцінювання (на прикладі України). *Економіка і держава*, 2022. №(5). С. 34–39. URL: https://www.economy.in.ua/pdf/5_2022/9.pdf
17. Гавловська Н., Матюх С., Любохинець, Л. Оцінювання стану економічної безпеки промислового підприємства. *Development Service Industry Management*, 2023. №1. С. 6–12. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-1\(1\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-1(1))
18. Державна служба статистики України. 2021. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1-1-1/>
19. Державна служба статистики України. 2023. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
20. Державна служба статистики України. *Доходи та умови життя*. URL: <https://stat.gov.ua/uk/topics/dokhody-ta-umovy-zhyttya?page=1>
21. Козаченко Г. В., Буколова В. В. Аналіз підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. *Проблеми економіки*. 2018. № 1. С. 150–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2018_1_20
22. Козьменко С. М. Національна безпека: економічний і соціальний виміри. Київ: НАДУ, 2020. 234 с. URL: <https://nadu.edu.ua/>
23. Матвієнко-Біляєва Г. Л. Економічна безпека сучасного бізнесу в умовах діджиталізації. *Економіка. Фінанси. Право.*, 2022. № 4. С. 24–30. URL: <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/25276>
24. Микитюк О. П. Методологічна трансформація досліджень економічної безпеки в умовах глобалізації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, 2025. №(18). URL: <https://www.reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-18-03-04>
25. Міжнародна організація праці. *Соціальний захист (соціальне забезпечення)*. URL: <https://www.ilo.org/global/topics/social-security/lang--en/index.htm>
26. Новікова О. Ф., Сидорчук О. Г., Панькова О. В. *Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки: монографія*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Novikova_Sydorchuk_Pankova.pdf
27. Новікова О. Ф., Остафійчук Я. В. Забезпечення збалансованого соціально-трудового розвитку України: виклики та можливості. *Економіка промисловості*, 2023. №2 (102). С. 62–77. <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.02.062>
28. Онищенко С., Маслій О., Загорюлько Т. Виклики та загрози соціально-економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*, 2023. №1(88). С. 135–143. [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1\(88\).2888](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1(88).2888)
29. Програма розвитку ООН в Україні (UNDP). *Human Development Indicators*. URL: <https://www.undp.org/ukraine>
30. Семенченко М. В. Соціальна безпека підприємств: зміст, чинники, механізми забезпечення. К.: КНЕУ, 2020. 278 с.
31. Харазішвілі Ю. М., Грішнова О. А. Якість життя в системі соціальної безпеки України: індикатори, рівень, загрози. *Економіка України*, 2018. № 11–12. С. 157–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_11-12_13
32. Шевченко І. О. *Стратегія розвитку цифрової економіки в умовах глобалізації*. Журнал стратегічних економічних досліджень, 2022. № 6(11). С. 79–86. <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2022.6.7>

References

1. Antoniuk, P. P. (2013). *Teoretyko-kontseptual'ni pidkhody do poniattia "sotsial'na bezpeka" pidpriemstva: kharakterystyky, perevahy, nedoliky* [Theoretical and conceptual approaches to the concept of “social security” of enterprise: characteristics, advantages, disadvantages]. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky*. [Journal of Zaporizhzhia Polytechnic

Institute. Series: Economic Sciences]. Zhytomyr, no 1(63), pp. 214–217. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_1_49 (Accessed 02 June 2025) (in Ukrainian)

2. Bazhenova, O. V., Varnalii, Z. S., Cheberyako, O. V. (2022). *Sotsialna bezpeka lyudyny v umovakh voiennoi ahresii: indykatory ta otsynuyvannia (na prykladi Ukrainy)* [Human social security under conditions of military aggression: indicators and evaluation (case of Ukraine)]. *Ekonomika i derzhava [Economy and State]*, (5), pp. 34–39. Available at: https://www.economy.in.ua/pdf/5_2022/9.pdf (Accessed 03 June 2025) (in Ukrainian)

3. Country Economy. *Ukraine - Social Progress Index (2014–2023)*. Available at: <https://countryeconomy.com/demography/spi/ukraine> (Accessed 22 June 2025)

4. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine]. (2021). Available at: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1-1-1/> (Accessed 22 June 2025)

5. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine]. (2023). Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 22 June 2025)

6. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine]. *Dokhody ta umovy zhyttia [Incomes and living conditions]*. Available at: <https://stat.gov.ua/uk/topics/dokhody-ta-umovy-zhyttya?page=1> (Accessed 22 June 2025)

7. Havlovska, N., Matiukh, S., & Liubokhynets, L. (2023). *Otsynuyvannia stanu ekonomichnoi bezpeky promyslovoho pidpriemstva [Assessment of the state of economic security of the industrial enterprise]*. *Development Service Industry Management*, (1), 6–12. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-1\(1\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-1(1))

8. International Labour Organization. *Social protection (social security)*. Available at: <https://www.ilo.org/global/topics/social-security/lang--en/index.htm> (Accessed 22 June 2025)

9. Kharazishvili, Yu. M., Hrishnova, O. A. (2018). *Yakist zhyttia v systemi sotsialnoi bezpeky Ukrainy: indykatory, riven, zahrozy. [Quality of life in the system of social security of Ukraine: indicators, level, threats]*. *Ekonomika Ukrainy [Economy of Ukraine]*, (11–12), pp. 157–171. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_11-12_13 (Accessed 20 June 2025) (in Ukrainian)

10. Kozachenko, H. V., Bukolova, V. V. (2018). *Analiz pidkhodiv do otsynuyvannia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky rehionu. [Analysis of approaches to assessing the socio-economic security of the region]*. *Problemy ekonomiky [Problems of Economy]*, (1), pp. 150–157. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2018_1_20 (Accessed 22 June 2025) (in Ukrainian)

11. Kozmenko, S. M. (2020). *Natsionalna bezpeka: ekonomichni i sotsialnyi vymiry. [National security: economic and social dimensions]*. Kyiv: NADU. 234 p. Available at: <https://nadu.edu.ua/> (Accessed 20 June 2025) (in Ukrainian).

12. Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. Available at: <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> (Accessed 22 June 2025)

13. Matviienko-Biliaieva, H. L. (2022). *Ekonomichna bezpeka suchasnoho biznesu v umovakh didzhytalizatsii [Economic security of modern business in conditions of digitalization]*. *Ekonomika. Finansy. Pravo [Economics. Finance. Law]*, (4), pp. 24–30. Available at: <https://elar.navy.edu.ua/jspui/handle/123456789/25276> (Accessed 20 June 2025) (in Ukrainian).

14. Mykytiuk, O. (2024). Analysis of social security in enterprises: From state programs to employee participation. *The Theoretical and Applied Issues of Economics*, 2(49), 94–105. Available at: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2024_49/zb49_09.pdf (Accessed 18 June 2025)

15. Mykytiuk, O. P. (2025). *Metodolohichna transformatsiia doslidzhen ekonomichnoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii [Methodological transformation of economic security research in the context of globalization]*. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii:*

ekonomika ta upravlinnia [Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management], (18). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-03-04> (in Ukrainian).

16. Nembhard, I. M., & Edmondson, A. C. (2006). Making it safe: The effects of leader inclusiveness and professional status on psychological safety and improvement efforts in health care teams. *Journal of Organizational Behavior*, 27(7), 941–966. <https://doi.org/10.1002/job.413>

17. North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press. Available at: <https://archive.org/details/institutionsinst0000nort> (Accessed 18 June 2025)

18. Novikova, O. F., Ostafiichuk, Ya. V. (2023). *Zabezpechennia zbalansovanoho sotsialno-trudovoho rozvytku Ukrainy: vyklyky ta mozhlyvosti [Ensuring balanced socio-labour development of Ukraine: challenges and opportunities]. Ekonomika promyslovosti [Economy of Industry]*, 2(102), pp. 62–77. <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.02.062> (in Ukrainian)

19. Novikova, O. F., Sydorchuk, O. H., Pankova, O. V. (2018). *Stan ta perspektyvy sotsialnoi bezpeky v Ukraini: ekspertnyi otsinky: monohrafiia. [State and prospects of social security in Ukraine: expert assessments: monograph]*. Lviv: LRI NADU. 184 p. Available at: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Novikova_Sydorchuk_Pankova.pdf (Accessed 22 June 2025) (in Ukrainian)

20. Onyshchenko, S., Masliy, O., Zahorulko, T. (2023). *Vyklyky ta zahrozy sotsialno-ekonomichnii bezpetsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Challenges and threats to the socio-economic security of Ukraine under martial law]. Ekonomika i rehion [Economy and Region]*, 1(88), pp. 135–143. [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1\(88\).2888](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1(88).2888) (in Ukrainian)

21. *Prohrama rozvytku OON v Ukraini (UNDP) [United Nations Development Programme in Ukraine]*. (n.d.). Human Development Indicators. Available at: <https://www.undp.org/ukraine> (Accessed 22 June 2025)

22. Semenchenko, M.V. (2020). *Sotsialna bezpeka pidpriemstv: zmist, chynnyky, mekhanizmy zabezpechennia. [Social security of enterprises: content, factors, mechanisms of provision]*. Kyiv: KNEU. 278 p. (in Ukrainian)

23. Shevchenko, I. O. (2022). *Stratehiia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v umovakh hlobalizatsii [Strategy for the development of the digital economy in the context of globalization]. Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen [Journal of Strategic Economic Research]*, 6(11), pp. 79–86. <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2022.6.7> (in Ukrainian)

24. Shore, L. M., Randel, A. E., Chung, B. G., Dean, M. A., Ehrhart, K. H., Singh, G. (2011). Inclusion and diversity in work groups: A review and model for future research. *Journal of Management*, 37(4), 1262–1289. <https://doi.org/10.1177/0149206310385943>

25. Social Progress Imperative. (2020). *2020 Social Progress Index Methodology Report*. Available at: <https://www.socialprogress.org/global/methodology> (Accessed 22 June 2025)

26. Social Progress Imperative. (2023). *Methodology and data sources*. Available at: <https://www.socialprogress.org/methodology> (Accessed 22 June 2025)

27. Social Progress Imperative. (n.d.). *Social Progress Index: Ukraine*. Available at: <https://www.socialprogress.org/location/ukraine> (Accessed 22 June 2025)

28. Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33–47). Monterey, CA: Brooks/Cole: Available at: https://web.mit.edu/curhan/www/docs/Articles/15341_Readings/Intergroup_Conflict/Tajfel_%26_Turner_Psych_of_Intergroup_Relations_CH1_Social_Identity_Theory.pdf (Accessed 17 June 2025)

29. Varnalii, Z., Bazhenova, O., Mykytiuk, O., & Onysenko, T. (2024). Creativity in the system of ensuring human social security at the enterprise during times of war and economic recovery in Ukraine. *Academy Review*, 2(61), 85–100. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-2-61-6>

30. World Bank. (2023). *Ukraine Country Data*. Available at: <https://data.worldbank.org/country/ukraine> (Accessed 22 June 2025)
31. Worldometer. (2025). *Ukraine Population*. Available at: <https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/> (Accessed 22 June 2025)
32. Wright, E. O. (1997). *Class counts: Comparative studies in class analysis*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511570936>

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF UKRAINE'S SOCIAL SECURITY SYSTEM UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY: AN INDICATOR-BASED APPROACH

Zakharii Varnalii, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv (Ukraine).

E-mail: vzs1955@gmail.com

Anzhela Ignatyuk, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv (Ukraine).

E-mail: ignatuk@knu.ua

Oksana Mykytiuk, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv (Ukraine).

E-mail: mykytiuk@knu.ua

Olena Bazhenova, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv (Ukraine).

E-mail: olenabazhenova@knu.ua

<https://doi.org/10.32342/3041-2137-2026-2-65-1>

Keywords: *social security, economic security, economic efficiency, social inclusion, corporate social responsibility, uncertainty, national economy*

JEL classification: *A13, H56, R58*

In times of prolonged crises, most notably the full-scale war in Ukraine, social security has become a paramount priority in public policy, directly affecting both the resilience of the national economy and the welfare of citizens. This urgency underscores the need to rethink methodological frameworks for assessing social security, a concept that extends beyond mere living standards, employment levels, and access to essential services to also include the state's capacity to respond to hybrid threats and internal social tensions. The primary aim of this study is to theoretically ground and practically refine national-level social security assessments by systematizing relevant indicators and constructing an integrated evaluation model informed by multi-disciplinary perspectives.

The research adopts a tripartite analytical approach, indicator-based, institutional, and integrative, leveraging secondary statistical data, including international instruments such as the Social Progress Index (SPI), alongside robust mathematical techniques including normalization, aggregation, and multidimensional statistical analysis. As a result, a multi-tiered system of social security indicators was formulated, encompassing welfare, social protection, education, life safety, and self-preservation metrics. A comparative analysis of SPI data for Ukraine and Poland from 2014 to 2023 highlights consistent structural disparities in social potential development. Ukraine lags behind by 8 - 12 points, with some delayed convergence prior to 2022 followed by setbacks due to war-related disruptions, contrasting sharply with Poland's stability.

The developed model facilitates quantitative measurement of social security, enabling the identification of systemic weaknesses and projection of potential social risks. The originality of the study lies in adapting global indicator frameworks to wartime conditions, tailoring international methodologies to national specificities, and integrating economic, social, and psychological dimensions within a cohesive analytical apparatus. Notably, this is the first Ukrainian scholarly work to utilize SPI comparisons between Ukraine and Poland to evaluate social security resilience.

This systematic, indicator-based approach provides policymakers with a rigorous foundation for crafting social strategies during complex crises. It also offers a strategic platform for future-

oriented social development planning, aimed at enhancing national resilience. The study contributes substantially to both the academic discourse and practical policymaking by illustrating how nuanced, context-aware frameworks can guide effective state responses to emerging social security challenges.

Дата надходження до редакції / Submitted: 01.07.25

Дата прийняття до публікації / Accepted: 29.01.26

Дата публікації / Published: 02.07.2026